

ШУ "ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ"
ФАКУЛТЕТ ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

КАТЕДРА ИКОНОМИКА И МОДЕЛИРАНЕ

КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

СПЕЦИАЛНОСТ: ИКОНОМИКА

Раздел 1. МИКРО и МАКРОИКОНОМИКА

1. Пазарен механизъм, пазарно търсене и пазарно предлагане. Еластичност на търсенето и предлагането. Пазарно равновесие – моментно, краткосрочно, дългосрочно.

2. Потребителско поведение. Подходи за изучаване на потребителското поведение. Теория за полезността. Криви на безразличие и бюджетни ограничения. Равновесие на потребителя.

3. Производство. Производствена функция. Производството в краткосрочен и дългосрочен период. Оптимизиране на производството. Възвръщаемост от мащаба.

4. Приходи и разходи на фирмата – същност и видове. Нормална и икономическа печалба. Минимизиране на разходите.

5. Пазарни структури. Съвършена конкуренция и монопол. Монополистична конкуренция и олигопол.

6. Пазари на производствените фактори. Търсене и предлагане на факторите на производство. Факторен доход. Работна заплата, лихвен процент, поземлена рента.

7. Измерване на макроикономическата активност. Брутен национален и брутен вътрешен продукт – същност и характеристики. Подходи за измерване на БВП. Номинален и реален БВП. Други макроикономически показатели.

8. Безработица и инфлация. Същност и видове безработица. Естествено равнище на безработицата. Инфлация – същност, измерване и видове. Последици от инфлацията.

9. Фискална политика – същност и инструменти. Дискреционна фискална политика. Автоматични стабилизатори. Съвременни проблеми на фискалната политика.

10. Пари и парична политика. Същност, функции и видове парична политика. Търсене и предлагане на пари. Банки и банкова система. Депозитна мултипликация. Парична политика – същност, видове, инструменти.

ЛИТЕРАТУРА

1. Зоя Младенова и др. Микроикономика. ИК "СТЕНО", В. 2012 г.
2. Michael Parkin. Microeconomics (10th Edition), Prentice Hall, 2011.
3. К. Колев и др. Микроикономика. Сборник тестове и задачи. „Стено“, В. 2013 г.
4. Тонев М., Димитрова Тр., Макроикономика, УИ „Епископ К. Преславски“, 2015 г.

5. Владимир Владимиров и др. Макроикономика. ИК "СТЕНО", В. 2015 г.
6. Макроикономика. Автор: Трайчо Спасов и колектив. Издателство на УНСС, 2010.
7. Michael Parkin. Macroeconomics (10th Edition), Prentice Hall, 2013.
8. Хр.Мавров и др. Макроикономика. Сборник тестове и задачи. „Стено“, В. 2010 г.
9. Michael Parkin. Study Guide for Macroeconomics. Prentice Hall, 2011.

Раздел 2. ИКОНОМИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

1. Пазар на труда. Същност и предпоставки за възникване. Фактори, определящи търсенето и предлагането на работната сила. Сегментиране на трудовия пазар. Елементи и основни потоци на трудовия пазар. Регулиране на трудовия пазар.
2. Цена на работната сила. Същност и функции. Елементи на цената на работната сила. Фактори, определящи цената на работната сила.
3. Същност и функции на минималната работна заплата. Фактори, определящи минималната работна заплата. Определяне и изменение на минималната работна заплата.
4. Работна заплата. Подходи и механизъм за определяне на работната заплата. Определяне на основната работна заплата и допълнителните трудови възнаграждения. Определяне на brutните заплати.
5. Равни възможности на пазара на труда. Особенности на равните възможности. Дискриминацията в труда и професиите.
6. Качество на труда. Същност. Инвестиции в човешки капитал. Показатели за измерване на качеството на труда. Фактори, способстващи за усъвършенстването на образованието и обучението.

7. Структура на предприятието. Производствена структура на предприятието. Организационни структури на управление в предприятията.
8. Продукция, производствена програма и производствени мощности на предприятието. Продукция на предприятието. Управление на качеството на продукцията. Производствена програма на предприятието. Производствена мощност на предприятието.
9. Основни процеси в предприятието. Производствен процес в предприятието. Логистични процеси в предприятието. Процеси на финансиране и инвестиции в предприятието.
10. Жизнен цикъл на предприятието. Фази на жизнения цикъл на предприятието. Стратегии на растеж на предприятието. Реорганизация и ликвидация на предприятието.

ЛИТЕРАТУРА

1. Георгиев, Г. Икономика на труда. Б., 2007.
2. Гълъбов, М. Финансови аспекти на стопанската дейност на фирмата. Сиела, С., 2004.
3. Дончев, Д., Лалева Ц. Икономика на предприятието, Мартилен, 2005.
4. Икономика на предприятието. Колектив. ИК УНСС, С., 2013.
5. Калчев, Р. Икономика на труда. В., 2010.
6. Македонска, Д., Казаков Н., Димитров И. Основи на логистиката. Транслогистик, С., 2001.
7. Мирчев, М., Каменов Я. Икономика и управление на предприятието. УНСС, УИ "Стопанство", С., 2005.
8. Петров Г. Основи на финансите на фирмата. Тракия-М, С., 2000.
9. Попов Г., Маринова Ю. Икономика и организация на фирмата. Горекс Прес, С., 2006.
10. Сотирова, М. Гъвкави системи на заетост и дерегулация на пазара на труда. П., 2007.
11. Сотирова, М. Икономика на труда. П. 2003.
12. Стефанов, Л. Управление на възнагражденията. С., 2010.

13.Шинева, Р. и др. Икономика на труда. В., 2002.

14.Шопов Д. и др. Икономика на труда. С., 2002.

Раздел 3. УПРАВЛЕНИЕ, ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ

1. Управленски цикъл и управленски функции. Управлението в съдържателен аспект. Фази и функции на управлението. Основни управленски функции: целеполагане, ръководене, планиране, организиране, контрол, регулиране.

2. Изработване на управленско решение. Същност на решението. Видове управленски решения. Етапи на процеса на изработване на управленски решения. Методи за изработване на управленски решения.

3. Кадрова политика на организацията. Същност. Основни принципи и задачи.

4. Система за управление на човешките ресурси в организацията. Същност на системата. Основни елементи на системата и взаимовръзки между тях.

5. Обучение на човешките ресурси в организацията. Същност, цели и етапи. Политика по обучението на човешките ресурси.

6. Мотивацията в управлението. Същност и форми на мотивацията. Мотивационни фактори. Мотивационни теории. Мотивационни модели. Мотивиране и стимулиране на персонала.

7. Планиране развитието на икономическите системи. Планирането като средство за реализацията на цели, стратегии и политики. План и планиране – същност, определения, възможности, основни елементи на плана, видове планове. Стратегическо и оперативно планиране. Краткосрочно, средносрочно и дългосрочно планиране. Равнища на планиране и системи от планове.

8. Методология и технология на планирането – обща характеристика, съдържание и роля, основни принципи в планирането, показатели за планиране, методи и подходи. Технология и организация на процеса на разработване на планове за развитие на различните икономически системи.

9. Национално планиране и програмиране на съвременния етап и в контекста на общите политики стратегии и програми на Европейския съюз – стратегии, програмиране и планиране в рамките на ЕС. Национални стратегии, планове и програми за развитие. Механизми и средства за координация, съвместно финансиране.

10. Фирмено планиране. Стратегическо, тактическо и оперативно планиране – различие, единство, взаимодействие. Специфични характеристики и принципи. Видове планове.

ЛИТЕРАТУРА

1.Алексиев, И. Управление на човешките ресурси, 2012

2.Андреева, М. Основи на управлението. В., 2003

3.Владимирова К. Демографско развитие. Стратегии, политики и програми, УИ „Стопанство”, С., 2007.

4.Владимирова, К . Прогнозиране и планиране. С., 2009г.

5.Владимирова, К. и др. Прогнозиране и стратегическо планиране. С., 2012.

6.Владимирова, К. Стратегическо управление на човешките ресурси, С., 2009

7.Геров, А. Фирмено планиране. С., 2005.

8.Дамянов, А. и др. Управление на персонала, Св., 2008

9.Дамянов, Ат. и П. Горанова. Планиране и прогнозиране. Свищов, 2002.

10.Дракър, П. Мениджмънт предизвикателствата през XXI век. С., 2000

11.Дракър, П. Подбрано от Дракър: Най-значимото от най-великия мениджърски мислител на нашето време. С., 2004

12.Дракър, П. Практика на мениджмънта. С., 2001

13.Дракър, П. Мениджмънтът в следващото общество. С., 2006

14.Дракър, П.Мениджмънт: Задачи, отговорности, практики. С., 2003

15.Илиев, И. Основи на управлението. В., 2005

16.Илиев, Й. Управление на човешките ресурси: Умението да мотивираме. В. Търново, 2005

17. Как да управляваме човешките ресурси в предприятието. С., 2013
18. Кънчев, М. Управление на човешките ресурси. В., 2002
19. Славова, Ир. Бизнес стратегии, планове, бюджети. Изд. Сиела, 2011.
20. Шопов, Д. Управление на човешките ресурси – I и II част, С., Тракия – М, 2003.

Раздел 4. МАРКЕТИНГ И ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

1. Същност и етапи на стратегическо маркетингово планиране. Маркетингови стратегии и съдържание на маркетингов план.
2. Сегментиране на пазара и избор на целеви пазар. Позициониране на продукта а пазара.
3. Продуктът като маркетингова оферта. Диференциация на полезността. Жизнен цикъл на продукта. Продуктови стратегии. Търговска марка.
4. Същност, функции и състав на цената. Фактори и алгоритъм на ценообразуване. Методи на ценообразуване. Ценови стратегии, политики и тактики.
5. Същност и цели на дистрибуцията. Канали на реализация. Видове и функции на посредниците в каналите.
6. Маркетингова информационна система. Алгоритъм и инструментариум на маркетингово проучване.
7. Интегрирани маркетингови комуникации. Същност и инструментариум на реклама, връзки с обществеността, насърчаване на продажбите и директен маркетинг.
8. Дескриптивни статистики. Същност. Абсолютни и относителни статистически величини. Средни величини. Алгебрични средни величини. Неалгебрични средни величини.
9. Анализ на динамични редове. Описателни характеристики. Методи и модели за анализ на тенденцията в развитието.

10. Регресионен анализ. Същност. Единична линейна регресия. Моделиране на линията на регресия. Алгоритъм за реализирането му.

ЛИТЕРАТУРА

1. Въведение в маркетинга, Университетско издателство “Стопанство”, София, 1999.
2. Филип Котлер, Основи на маркетинга, ч. I и II, София, 1993.
3. Веселин Благоев, Маркетинг в определения и примери, 1998.
4. Елена Маринова, Маркетинг и реклама, С., 2000
5. Прайд Ферел, Маркетинг: Концепции и стратегии, Форком, 1994.
6. Димитрова Труфка, Маркетинг, Университетско издателство, Шумен, 2005.
7. Янков Никола, Горанова Пенка, Интегрален маркетинг, АИ „Ценов” Свищов, 2009
8. Филип Котлър, Маркетинг 3.0, София, 2010
9. Щерев Николай, Маркетинг и реклама, Мартилен, С., 2009
10. Кръстева Невена, Ива Петрова, Стратегически маркетинг, Авангард прима, С., 2007
11. Симеон Желев, Галина Младенова, Маркетинг, ИК УНСС, С., 2013
12. Димитрова Труфка, Основи на маркетинга, електронен учебник, 2014

13. Димитрова Труфка, Маркетингов микс, електронен учебник, 2014

14. Димитрова Труфка, Маркетинг на отношенията-духовен формат, Университетско издателство, Шумен, 2011

15. Пенчо Иванов, Николай Ванков, Управление на маркетинговата дейност на организацията, УИ Стопанство, София, 2007

16. Димитрова Труфка, Методическо помагало Маркетингов мениджмънт, Шумен, 2015

17. Георги Мишев, Стоян Цветков, Статистика за икономисти, София, 2013.

Раздел 5. ФИНАНСИ. СЧЕТОВОДСТВО

1. Облигации – същност и основни признаци. Определяне на цените на облигациите. Показатели за доходност на облигациите. Риск на облигациите. Акции – същност и основни признаци. Методи за оценяване на акции.
2. Инвестиционни цели на фирмата. Инвестиционни критерии с дисконтиране на парични потоци. Инвестиционни критерии без дисконтиране на парични потоци.
3. Същност и функции на финансовата система. Пряко и непряко финансиране. Финансови посредници. Брокери и дилъри на финансовите пазари. Дълги и къси позиции. Лихвени проценти.
4. Форуърдни и фючърсни договори. Спот – фючърс паритет. Опции – видове. Определяне цените на опциите. Суапи. Чист лихвен диференциал.
5. Същност на данъците и видове данъци. Пропорционално, прогресивно и регресивно действие на данъците. Пределна и

ефективна данъчна норма. Влияние на данъците върху икономическата дейност. Видове данъци в данъчната система на България.

6. Обект на счетоводството. Същност и класификация на активите. Същност и класификация на капитала и пасивите. Същност и класификация на стопанските операции. Стопанско-правни отношения.
7. Система на счетоводните сметки. Същност, предназначение, строеж и форми на счетоводните сметки. Отразяване на стопанските операции по счетоводните сметки. Способ на двойното записване. Текущо счетоводно отчитане. Хронологически и систематически записвания. Синтетично и аналитично отчитане.
8. Отчитане на разчетите. Отчитане на разчетите с контрагентите (доставчици и клиенти). Отчитане на разчетите с персонала и осигурители.
9. Отчитане на разходите и приходите. Отчитане на разходите по икономически елементи. Отчитане на приходите от продажби. Отчитане на текущите финансови приходи. Отчитане на извънредните приходи.
10. Отчитане на финансовите резултати. Характеристика на финансовите резултати като обект на счетоводството. Формиране и отчитане на резултатите от текущата година. Отчитане на разпределението на печалбата. Отчитане на непокритата загуба и неразпределената печалба от минали години.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Тонев, С., Основи на финансите. УИ Епископ К.Преславски, 2014.
2. Тонев С., Финансови пазари. УИ Епископ К.Преславски, 2015.
3. Тонев С., Финанси. УИ Епископ К.Преславски, 2006.
4. Александрова, М., Калчев. Е. Финанси на предприятието. НБУ, 2013.
5. Димитрова Р. и др., Въведение във финансите. Нов български университет, 2012.

6. Матеев, М., Инвестиции и инвестиционен мениджмънт: теория и практика. Сиела, 2013.
7. Николова, Н. Принципи на корпоративните финанси. Сиела, 2010.
8. Петранов С., Инвестиции. Класика и Стил, 2010.
9. Bodie, Z., Kane A., Marcus A., Essential of investments. 10th ed., McGraw-Hill, 2014.
10. Brealey, R., Myers, S., Principles of Corporate Finance. McGraw-Hill, 11th ed, 2013.
11. Ehrhardt, M., Brigham, E. Corporate Finance. South-Western College Pub; 4th ed., 2011.
12. Hyman D., Public Finance. 10th ed., Cengage Learning, 2011.
13. Mishkin F., The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. 10th ed., Pearson – Addison Wesley, 2012.
14. Ross, S., Jaffe, J., Westerfield, R. Corporate Finance. McGraw-Hill, 10th ed, 2012.
15. Rosen H., Gayer T., Public Finance. 10th ed., Irwin McGraw-Hill, 2009.
16. Александров, С., С. Стоянова, Счетоводство – част първа. УИ „Епископ К. Преславски“, Ш., 2012г.
17. Александров, С., С. Стоянова, Счетоводство – част втора. УИ „Епископ К. Преславски“, Ш., 2013г.
18. Бошков, В., Г. Илиев, С. Петрова, Счетоводство на предприятието. ГорекПрес, 2010г.
19. Бурдин, Л. Д. Йосифова, Т. Рупска, Финансово счетоводство. София, 2011г.
20. Генов Г. и др. Теория на счетоводството. Варна, СТЕНО, 2009г.
21. Дурин Ст., Д. Дурина, Счетоводство на предприятието. Издателство Фор Ком, С., 2014г.
22. Душанов Ив., Димитров М., Курс по счетоводство на предприятието. Издателство Тракия М, София, 2014г.
23. Стоянов, С., Савова, К., Счетоводство – основен курс. УИ „Стопанство“, София, 2010г.
24. Счетоводство, ИК „Труд и право“, София, 2015
25. Тончев Б., Стефанов Св., Стоянова Сл., Счетоводство и контрол. УИ „Епископ. К. Преславски“, Ш., 2006г.
26. Закон за счетоводството
27. Национални счетоводни стандарти

Конспектът е приет на заседание на катедра „Икономика и моделиране“ с Протокол №7 от 23.02.2016 г.